

Peter Muhič.

(Poročal¹⁾ O. H. Šalamun.)

Ozirajoč se na Glaserjevo Zgodovino slovenskega slovstva podajem tukaj nekatere malenkostne podatke o vrlem slovenskem učnjaku in neustrašljivem boritelju za krščansko vero, o drju. Petru Muhiču, kateri je živel v prvih burnih letih protestantizma na Štajerskem. Akoravno ni pisal slovensko, vendar je vreden, da se ga spominjamo.

Peter Muhič je bil rojen v Celju (morda v celjski okolici, kakor méni Lapajne v Zgodovini štajerskih Slovencev str. 258); kdaj, to se ne ve za gotovo. Samo to je zabeleženo, kdaj je prišel na Dunaj. Leta 1566. je bil na dunajskem vseučilišču vpisan v „artiški fakulteti“; nato je postal doktor modroslovja in bogoslovja, profesor grškega jezika na dunajskem vseučilišču; pozneje je bil kanonik pri sv. Štefanu, in od 13. vinotoka l. 1577. do velike noči l. 1580. „Rector magnificus“ dunajskega vseučilišča. Cesar Rudolf II. ga je še pol leta dalje pridržal, da bi novo izbranega rektorja Iv. Schwarzenhalerja kot protestanta stavil z mesta. Povrnivši se v domovino je bil arhidijakon in župnik v Gratwein-u nad Gradcem, ne pa mestni župnik v Gradcu (akoravno je njegova slika še sedaj v proštiji glavnega mesta), kakor se navadno trdi.¹⁾ Hudega tega borilca, posebno zoper württenberške protestante, so si izbrali korarji sv. Avguština v

Poljavi (Pöllau) za predstojnika ali prošta dné 17. svečana leta 1587., kjer je ostal do svoje smrti († 29. mal. travna) l. 1600.

Schier¹⁾ ga imenuje apostolskega moža, po čegar gorečnosti je bilo veliko ljudij zopet spravljenih s katoliško cerkvijo. Ko je bil na Dunaju, dal je tiskati: „Theses von der Rechtfertigung.“ Tübinški profesor Heerbrand ga je napadel z navadno neotesanstjostjo. Ko pa je hitro nato ta Heerbrand na čelu württenberških bogoslovcev napadel imenitno delo Bellarminovo iz Jezusove družbe „Tridentinski zbor“ ravno tako surovo, imel je Muhič povoda dovolj, kakor svoje prejšnje tako tudi Bellarminovo delo iz nova zagovarjati, z naslovom: „Paedagogia oder Schulführung der Württenberger Theologen“ (Graz 1588). V tej knjigi Muhič strogo obsoja „den Erketzer Luther“ und „der Ketzer Grobheit und Unhöflichkeit“. Leto pozneje je objavil Wilhelm Holder, predikant (Stiftsprediger) v Stuttgartu, knjigo z naslovom: „Bericht von dem überkünstreichen Buch des wahnwitzigen Propst zu Pellen in Steiermark Dr. Peter Muchitsch“, v kateri ga je risal kot slabomnega, osla, polenovko, svinjo (nemški izrazi: hirnkrank, Esel, Stockfisch, Sau etc.). Muhič mu je odgovoril z novim spisom: „Anderer Theil Paedagogia“, v katerem se je posebno potrudil odkriti württenberških

¹⁾ V „Steierm. Zeitschrift“ 8. Jahrg. II. zv. l. 1846. na str. 110, v „Mitth. des hist. Vereins für Steierm.“ 6. zv. l. 1855. se pravi, in Dav. Trstenjak pripoveduje v „Kresu“ l. 1881., str. 532 gotovo po istem izviru, da je bil Muhič mestni župnik v Gradcu in arhidijakon v razdelu borovskem (Vorau), tako tudi Celjska kronika. — Ali niti prvo niti drugo ni resnično. Od leta 1576.—1583. je bil v Gradcu mestni župnik Vrban „Wolfgradt“, 1583.—1596. pa Andrej Payer. Muhič je bil od l. 1580.—1586. župnik v Gratwein-u in arhidijakon gornjega in dolnjega Štajerja.

Razdela borovskega (Viertel Vorau) takrat še ni bilo, začel se je še le l. 1686. Tako mi je na dotično moje vprašanje iz graško-vladikovskega arhiva prijazno odgovoril sedanji korar in bivši kancelar Fuchs. To je opomnil Iv. Macun v svoji knjigi.

¹⁾ Schier, specimen Styriae literatae. Od tega P. Muhiča je razločiti Jan. Muhiča, bivšega dvornega kapelana Karola II., in v tej dobi prošta v Črvinu (Rottenmann) na gornjem Štajerskem. (Hormayer Archiv 1819.)

¹⁾ Prim.: „Geschichte des Protestantismus in der Steiermark von Prof. Robič, Graz 1859“, stran 162—164, in „Geschichte des Christenthums in Oesterreich und Steiermark von Anton Klein, V. Band. Wien 1842“, p. 263; „Celjska kronika“ str. 135 in „Književna zgodovina slov. Štajerja“ I. Macuna, str. 13.

bogoslovcev in obče vseh luterskih predikantov nesramno brezbožnost, neumnost, norčijo, goljufijo, laž in hinavstvo. (Graz 1589.)

Ravno tisti deželni stanovi, kateri so pred par leti branili tako marljivo predikanta Homberger-ja ¹⁾, psovajočega katoliško cerkev in katoliškega nadvojvoda, so se spustili sedaj na Muhiča po navadi protestantovi, ki so vsak upor proti protestantovskim napadom označili kot preganjanje in nemir v državi. Ko je namreč Muhič postal prošt v Poljavi in kot tak ud štajerskih deželnih stanov, niso ga hoteli ti v svoji sredi trpeti, češ da nobeden ne bode na deželnem zboru zraven njega sedel, ako ne prekliče svojih spisov in ne obljubi za bodočnost boljšega vedenja in večje zmernosti. Res je izdal Muhič l. 1589. pojasnilo, v katerem je hotel „odkritosrčno dokazati“, da v svoji knjigi ni nobenega deželnih stanov napadel („keinen Herrn oder Landtman in diesen Land angegriffen hat“.²⁾

Dela njegova, za katera se zna, so:

„Theses de justificatione.“ Znamenito je to delo, ker je je kot doktorand pisal za promocijo.

¹⁾ Jeremija Homberger je bil predikant v Gradcu, kateri se je, kakor je opazil Rosolenz (Erster Theil des Gegenberichts pag. 8), smatral za splošnega dušnega pastirja v Gradcu ter bil srdite in volčje narave; očitno je katoliško vero in njene obrede zasramoval, pridigal leta 1580. zoper papeža in krščanskega vladarja, najbolj pa proti sv. Rešnjemu Telesu, katero je smatral za samega hudiča.

²⁾ Hurter, Ferdinand II. II., 500.

„Paedagogia oder Schulführung der Württenberger Gottesgelehrten, darin die Vorrede und der Beschluss des Buches, so die Württenberger Theologen wieder Robertum Bellarmin und Patrem Hansonium ausgehen haben lassen, mit Grund und Wahrheit wiederlegt wird.“ Graz (1588).

„Anderer Theil Paedagogia oder Schulführung etc. darinnen zwen Irrthumben, so die Württenberger Theologen im Beschluss des Buches haben ausgehen lassen mit Grund der Wahrheit wiederlegt, auch sonderlich der W. Theologen und in gemain allen lutherischen Predikanten abscheuliche Gottlosigkeit, Narrheit, Betrug und Falschheit entdekt wird.“ Graz. 1589.

„Gründliche und wahrhafte Antwort auf den weit spazierenden Bericht, den die Württenberger Theologen auf den ersten Theil der Schulführung gethan.“ Graz 1590 bei Georg Widmanstetten.

Zoper Muhiča je pisal stuttgarški pridigar Wilhelm Holder knjigo:

„Bericht von dem überkunistreichen Buch des wahnwitzigen Propst zu Pellen in der Steiermark Dr. Peter Muchitsch, so vom ihme Schulführung der W. Theologen intitulirt. Aus welchen zu sehen, dass gedachter Dr. hirnkrank und die Jesuiten, als sie ihne zum Patron ihrer Sache bewilliget, einen Narren ober Eyer gesetzt hat.“¹⁾

Tako smo videli zopet, da je odličen Slovenec deloval za sv. cerkev, a deloval v nemškem jeziku in duhu.

¹⁾ Te knjige našteva celjska kronika str. 136.

Pozdrav.

Pozdravljam te, Savinjska plan,
V dolini tiha vas —
In za vasjo pa log hladan —
Za logom polja pas!

Pozdravljam, o Savinja, te,
Poslanka od gorá —
Nekdanjih dnij spominja me,
Sijaj tvojih vodá! —

Spominja me, da od nekdanj
Tu narod biva moj,
In da srcé ta zemski raj —
Ima za domek svoj! —